

PSIXOLOGIYANING ASOSIY VAZIFALARI

Oripova Munira Bahriddin qizi

Shahrisabz Davlat pedagogika instituti talabasi

oripovamunira86@mail.com

Jabborova Malohat Azimovna

Shahrisabz Davlat Pedagogoka instituti

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)

Anotatsiya: Mazkur maqolada psixologiyaning asosiy vazifalari yoritilgan. Psixologiya insonning ruhiy jarayonlarini, xatti-harakatlarini va holatlarini o'rganadigan fan sifatida ko'rib chiqiladi. Ushbu maqola psixologiyaning asosiy ilmiy, amaliy va diagnostik vazifalari haqida to'liq ma'lumot beradi. Shuningdek, psixologiyaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi va uning jamiyatdagi o'rni tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar : Psixologiya, ilmiy vazifa, diagnostika, amaliyot, ruhiy jarayonlar, xatti-harakatlar, jamiyat.

Annotation: This article highlights the main tasks of psychology. Psychology is considered as a science that studies mental processes, behavior, and human states. The article provides detailed information about the primary scientific, practical, and diagnostic tasks of psychology. Additionally, it analyzes the connection of psychology with other sciences and its role in society.

Keywords: Psychology, scientific tasks, diagnostics, practice, mental processes, behavior, society.

Аннотация: В данной статье рассматриваются основные задачи психологии. Психология представлена как наука, изучающая психические процессы, поведение и состояния человека. Статья содержит подробную информацию об основных научных, практических и диагностических задачах психологии. Также анализируется связь психологии с другими науками и её роль в обществе.

Ключевые слова: Психология, научные задачи, диагностика, практика, психические процессы, поведение, общест.

KIRISH. Psixologiya insonning ruhiy jarayonlari, ichki dunyosi, xulq-atvori va hissiy holatlarini o'rganadigan fundamental fan sifatida zamonaviy jamiyatda muhim o'rin egallaydi. Ushbu fan insonning individual va ijtimoiy hayotidagi turli jarayonlarni o'rganib, bilimlar hosil qilishga, shuningdek, turli muammolarni hal qilishga yordam beradi. Psixologiya nafaqat nazariy bilimlarni chuqurlashtirish, balki bu bilimlarni amaliyotga tadbiq etish orqali inson salomatligi, shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy muvofiqlashuviga hissa qo'shishni ham maqsad qiladi. Ruhiiy jarayonlar, masalan, idrok, tafakkur, xotira va motivatsiya, inson hayotining asosiy tarkibiy qismlaridir. Bu jarayonlarni chuqur anglash va o'rganish nafaqat shaxsiy hayot, balki jamiyatdagi o'zaro munosabatlarni yanada samarali qilishga imkon yaratadi. Psixologiyani asosiy vazifalarini belgilash orqali fan sohasida mavjud bilimlarni tizimlashtirish va uni amaliy faoliyatga samarali tadbiq etish mumkin. Bugungi kunda psixologiya tibbiyot, ta'lim, biznes va boshqa ko'plab sohalarda keng qo'llaniladi. Inson salomatligini saqlash, o'zaro munosabatlarni yaxshilash va shaxsiy imkoniyatlarni rivojlantirish psixologiyani ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi. Shu sababli, psixologiyani asosiy vazifalari va ularning amaliy ahamiyatini o'rganish juda muhimdir. Bugungi kunda psixologiya tibbiyot, ta'lim, biznes va boshqa ko'plab sohalarda keng qo'llaniladi. Inson salomatligini saqlash, o'zaro munosabatlarni yaxshilash va shaxsiy imkoniyatlarni rivojlantirish psixologiyani ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi. Shu sababli, psixologiyani asosiy vazifalari va ularning amaliy ahamiyatini o'rganish juda muhimdir.

Maqolaning maqsadi: Mazkur maqolaning asosiy maqsadi psixologiyani asosiy vazifalarini o'rganish va ularning inson hayotidagi ahamiyatini keng yoritishdan iborat. Psixologiya sohasi faqatgina insonning ruhiy holatlarini o'rganish bilan chegaralanib qolmay, balki ruhiy muammolarni

aniqlash, ularni bartaraf etish usullarini ishlab chiqish va shaxsiy rivojlanishga ko'maklashishga qaratilgan. Maqola doirasida quyidagi masalalar tahlil qilinadi:

I. Psixologiyaning ilmiy vazifalari – insonning bilish jarayonlari va hissiyotlarini chuqur o'rganish.

II. Diagnostik vazifalar – psixologik muammolarni aniqlash va baholash uchun maxsus usullardan foydalanish.

III. Amaliy vazifalar – ruhiy muammolarni hal qilishda amaliy yondashuvlar ishlab chiqish.

IV. Tarbiyaviy vazifalar – shaxs rivojlanishi va ijtimoiy munosabatlarni yaxshilashga yordam berish.

Maqola psixologiyaning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishni maqsad qilgan mutaxassislar, talaba va sohaga qiziquvchilar uchun foydali bo'lishi rejalashtirilgan. Shuningdek, maqolada psixologiyaning jamiyat hayotidagi o'rni va uning ta'sirini tahlil qilishga alohida e'tibor qaratiladi. Ushbu yondashuv orqali fanning ko'p qirrali ahamiyatini yanada chuqurroq ochib berish imkonini yaratadi.

Asosiy qism. *Psixologiyaning asosiy vazifalari.* Psixologiya – insonning ichki dunyosini, hissiy holatlarini, xulq-atvorini, o'zaro munosabatlarini, fikrlash jarayonlarini va boshqa ko'plab ruhiy jarayonlarni o'rganadigan fan bo'lib, uning asosiy vazifalari insonning hayotini yaxshilashga qaratilgan. Psixologiya nafaqat ilmiy bilimlarni taqdim etadi, balki o'zgaruvchan ijtimoiy sharoitlarda, turli insonlar bilan ishlashda qanday yondashuvlar qo'llash kerakligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, psixologiya bir qator psixologik muammolarni hal qilishga yordam beradigan vositalarni ishlab chiqadi.

Psixologiyaning ilmiy vazifalari. Psixologiyaning ilmiy vazifalari insonning ruhiy jarayonlarini, bilish jarayonlarini va xulq-atvorini o'rganishga qaratilgan.

Bu vazifalar quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

Bilish jarayonlarini o'rganish – psixologiya insonning idrok, xotira, tafakkur va diqqat kabi bilish jarayonlarini o'rganadi. Bu jarayonlarni tushunish

va modellashtirish, insonning qanday qilib axborotni qabul qilishini, eslashini, tushunishini va amalga oshirishini aniqlashga imkon beradi. Shu tarzda psixologlar, masalan, o'quvchilarning o'rganish jarayonlarini yaxshilash yoki keksalarning xotira bilan bog'liq muammolarini hal qilishda yordam bera olishadi.

Shaxsiy xususiyatlar va motivatsiyani o'rganish – psixologiya shaxsning ichki dunyosini va uning xulq-atvorini, motivatsiyasini, ehtiyojlarini, qiziqishlarini va maqsadlarini tahlil qiladi. Bu vazifa orqali psixologlar, insonning o'zini anglash jarayonlari, o'zini qadrlash, va ichki kuchlarini aniqlashda yordam beradi. Shuningdek, insonni o'zgartirish yoki rivojlantirishda motivatsiya va maqsad qo'yishning ahamiyatini ham aniqlaydi.

Emotsiyalar va hissiyotlarni o'rganish – psixologiya hissiyotlar va emotsiyalarni o'rganishda katta e'tibor beradi. Psixologik hodisalarning, masalan, qo'rquv, baxt, g'azab yoki qattiq stressning qanday shakllanishini, ular inson hayotiga qanday ta'sir qilishini tushunishga yordam beradi. Bularning barchasi insonlarning ruhiy holati va qarorlar qabul qilish jarayonlariga ta'sir qiladi.

Xulq-atvorni tushunish – psixologiyaning asosiy vazifalaridan biri insonning xulq-atvorini tushunish va analiz qilishdir. Bunda xulq-atvorning ijtimoiy, shaxsiy, madaniy va biologik asoslari o'rganiladi. Psixologlar, odamlarning ijtimoiy tizimdagi o'zgarishlarga qanday javob berishini, jamiyatdagi shaxslarning o'zaro munosabatlarini o'rganadi.

Psixologiyaning amaliy vazifalari. Psixologiyaning amaliy vazifalari insonning shaxsiy hayoti va ijtimoiy muhitdagi turli holatlarini yaxshilashga yo'naltirilgan.

Bu vazifalar quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

Psixologik diagnostika va baholash – psixologiya diagnostika vositalarini ishlab chiqadi va ulardan foydalangan holda shaxsiy va ijtimoiy muammolarni aniqlaydi. Masalan, psixologik testlar yordamida shaxsning hissiy holatini, intellektual darajasini, iqtidori yoki potentsialini baholash mumkin. Bu

diagnostika jarayoni shaxsning o‘ziga nisbatan yanada aniqroq tasavvur hosil qilishga yordam beradi.

Psixoterapiya va maslahat xizmatlari – psixologiya shaxslar va guruhlar uchun psixoterapiya xizmatlarini taklif qiladi. Bu xizmatlar, ayniqsa, stressni boshqarish, depressiya, qaramlik, o‘qish va ish muammolari kabi ruhiy muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega. Psixoterapiya metodlari insonlarni ichki muammolarini tushunishga va ularni hal qilish yo‘llarini topishga yordam beradi.

Shaxsiy rivojlanish va o‘zini anglash – psixologiya shaxsiy rivojlanishning asosiy vositasidir. Psixologlar odamlarni o‘zlarini anglash, o‘zini qadrlash va shaxsiy maqsadlarni belgilashda yordam beradi. Bu yo‘nalish psixologiyaning amaliy jihatlarini jamiyatning turli qatlamlariga, xususan, yoshlar, keksalar va professional ishchilar orasida qo‘llashga yo‘naltirilgan.

Jamiyatda psixologik maslahat – psixologiya jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarni yaxshilashga va odamlarning ijtimoiy moslashuvini qo‘llab-quvvatlashga yordam beradi. Psixologik maslahatlar yordamida, jamiyatdagi turli ijtimoiy guruhlar orasida tinchlik, hurmat va o‘zaro tushunishni mustahkamlash mumkin. Psixologik maslahatlar orqali ijtimoiy adolatsizlik, zo‘ravonlik va boshqa salbiy omillarni kamaytirishga erishish mumkin.

Organizatsion psixologiya – psixologiya biznes va ish joylarida ham muhim o‘rin tutadi. Organizm psixologiyasi xodimlarning motivatsiyasini oshirish, ularning ishga bo‘lgan munosabatini yaxshilash, jamoaviy ishni qo‘llab-quvvatlash, ish joyida konfliktlarni hal qilishni nazarda tutadi. Bu amaliyot tashkilotning ish samaradorligini oshirish va mehnat muhitida barqarorlikni saqlashga yordam beradi.

Psixologiyaning ijtimoiy vazifalari. Psixologiyaning ijtimoiy vazifalari, asosan, jamiyatning turli sohalarida ruhiy salomatlikni yaxshilash va odamlarning muammolarini hal qilishga qaratilgan. Psixologiya yordamida shaxslar o‘z muammolarini aniqlab, ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy omillarni inobatga olgan holda o‘zgarishlar kiritishlari mumkin. Bu vazifalar jamiyatda psixologik

yordamni keng tarqatish, stressni kamaytirish va ijtimoiy farovonlikni oshirishga qaratilgan.

Xulosa. Psixologiya insonning ruhiy jarayonlarini, xulq-atvori va ichki dunyosini o'rganish orqali nafaqat ilmiy bilimlarni kengaytiradi, balki amaliyotda qo'llaniladigan ko'plab yechimlarni taklif etadi. Psixologiyaning asosiy vazifalari insonning bilish jarayonlarini o'rganish, diagnostika va maslahat xizmatlarini taklif qilish, ruhiy muammolarni aniqlash va ularga samarali yechim topish bilan bog'liqdir. Ushbu vazifalar shaxs rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va uning ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlashga xizmat qiladi. Bugungi kunda psixologiya fani nafaqat shaxsiy rivojlanish va insonlar o'rtasidagi munosabatlarni yaxshilashda, balki ijtimoiy hayotda yuzaga kelayotgan turli xil muammolarni hal qilishda ham muhim o'rin tutadi. Psixologlar faoliyati orqali insonlar o'zlarining ichki muammolarini aniqlab, ruhiy salomatlikni yaxshilash yo'lida zarur ko'nikmalarni egallashadi. Shu bilan birga, bu fan ta'lim, sog'liqni saqlash, biznes va boshqa ko'plab sohalarda innovatsion yondashuvlarni amalga oshirishga hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rubinshteyn S. L. "Psixologiyaning umumiy asoslari". Toshkent, 2021.
2. Vygotskiy L. S. "Psixologik tadqiqot metodlari". Moskva, 2019.
3. Abu Ali ibn Sino. "Tib qonunlari". Toshkent, 1998.
4. Leontev A. N. "Inson faoliyati va psixologik jarayonlar". Moskva, 2017.
5. Shoumarov U. "Zamonaviy psixologiya asoslari". Toshkent, 2020.
6. American Psychological Association (APA). "Guidelines for Psychological Practice". Washington, 2021.